

บทอาบหือไป

ถอดบทเรียน

“มุมมองของคนทำงานอาสาสมัคร ในวิกฤตน้ำท่วม”

วันจันทร์ที่ 30 มกราคม 2555

ชั้น 6 อาคารอเนกประสงค์ 1 สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

สามชาย ศรีสันต์
อิทธิพล โคตะมี¹

¹ อิทธิพล โคตะมี ถอดเทป เรียบเรียง สามชาย ศรีสันต์ บรรณาธิการ

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร ได้จัดเวทีเสวนาถอดบทเรียนกลุ่มคนทำงานอาสาสมัคร เรื่อง **“มุมมองของคนทำงานอาสาสมัคร ในวิกฤตน้ำท่วม”** เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างอาสาสมัครที่ทำงานในพื้นที่และมีบทบาทที่แตกต่างกันไป ในช่วงเหตุการณ์น้ำท่วม รวมทั้งนักศึกษา ประชาชน ทั้งที่เป็นผู้ประสบภัยและเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์น้ำท่วม ณ สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร ชั้น 6 อาคารอเนกประสงค์ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ โดยมีผู้เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนดังนี้

1. นางสาวสุกัญญา เศษขุนทด สถาบันคลังสมองแห่งชาติ
(บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่น 38)
2. นางสาวพนิดา บุญเทพ มูลนิธิโกลด์คิมทอง
(บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่น 36)
3. นายรุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์กรมหาชน)
(บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่น 29)
4. นายนที สรวารี มูลนิธิอิสรชน (บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่น 26)
5. นายธนภัทร แจ้งหิรัญ โครงการคนรุ่นใหม่ใจอาสา มูลนิธิโกลด์คิมทอง
6. นายอธิพัล โคตะมี นักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่น 42)
7. นายหรรษา ชากุลากิ อาสาสมัครประชาชน
8. นางณัฐยาน ทรงแจลาต สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. นางสาวกรรณิกา วงสีสา บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่นที่ 42
10. นายไนรุชย์ แดนดง นักศึกษาปริญญาโท
สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่น 41)

11. ดร.สามชาย ศรีสันต์	อาจารย์ประจำสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
12. นางสาวศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ์	หัวหน้างานบริการวิชาการ
13. นางสาวธิดาทิพย์ ชุนทิพย์	นักวิชาการศึกษา
14. นายเฉลิมเกียรติ ตะดวงดี	นักวิชาการศึกษา
15. นายกฤษณ์ ชื่นอารมณ	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการ
16. นายเอกรินทร์ ศิวาลัย	นักวิจัย ชำนาญการ

โดยเนื้อหาการอภิปรายเป็นการนำเสนอรายงานอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางการทำงานอาสาสมัครในการช่วยเหลือภัยภัยพิบัติน้ำท่วม และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัยด้านน้ำท่วมของผู้ที่สนใจทั่วไป

สามชาย ศรีสันต์ ยินดีต้อนรับทุกท่าน ซึ่งหลายท่านคือตัวจริงของคนทำงานอาสาสมัครในช่วงน้ำท่วมที่ผ่านมาและหลายท่านก็เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โดยตรง รวมทั้งอีกหลายท่านก็พบว่าเป็นผู้ประสบภัยด้วย การจัดเสวนาครั้งนี้ก็เนื่องจากเชื่อว่าคนทำงานอาสาสมัครคือผู้ที่ได้เห็นตั้งแต่ขั้นตอนแรกๆ ของน้ำท่วม ตั้งแต่การแจ้งเตือน การอพยพ การระดมทรัพยากรเข้าไปช่วยเหลือ การฟื้นฟู เยียวยา เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าคนกลุ่มนี้จะมีประสบการณ์ที่หลากหลาย แล้วก็มองเห็นแง่มุมต่างๆ มากมาย เราก็เลยเชิญพวกท่านมาเพื่อที่จะมาคุยกัน แล้วมาคุยว่ามันพอจะมีการสร้างกรอบวิธีคิดอะไรขึ้นมาของคนทำงานอาสาสมัครสำหรับระดมความช่วยเหลือหรือว่ากอบกู้วิกฤตน้ำท่วมให้ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา

เราจะเริ่มเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นเรื่องของการแจ้งเตือน กับช่วงที่มีการเตรียมการรับน้ำ ช่วงนี้น้ำยังไม่มา ในการแจ้งเตือนเตรียมการต่างๆ มีผลอะไรบ้างต่อผลของความรู้สึกของคนที่เราไปสัมผัสด้วย รวมไปถึงการรวมกลุ่ม การก่อตัวของอาสาสมัครในช่วงเวลานั้นะครับ อันนี้คือช่วงแรก

ช่วงที่ 2 คือช่วงที่น้ำมาแล้ว น้ำเริ่มท่วมขึ้นมา มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นบ้าง ในกลุ่มของอาสาสมัครมีการให้ข้อมูลข่าวสารกันยังไง ประชาชนมีการเตรียมรับมือกันยังไง ประชาชนกังวลอะไร

และช่วงสุดท้ายก็คือหลังจากที่น้ำลดลงแล้ว มีผลพวงอะไรที่ตาม
หลังกมา เราเห็นอะไรบ้าง ที่แย่ที่สุดแล้วในแต่ละช่วงแต่ละตอน ในฐานะที่เราทำงาน
อาสาสมัคร เรามีบทบาทอย่างไร เรามองว่าอาสาสมัครควรเข้าไปช่วยตรงไหน
ได้บ้าง และท้ายที่สุดจะสรุปบทเรียนร่วมกัน ในแง่ของการทำงานช่วยในช่วง
วิกฤต เป็นประเด็นสุดท้าย

ประเด็นแรกผมอยากทราบว่า เราเริ่มรับรู้ว่าจะท่วมตอนไหน
สำหรับผมความรู้สึกช้ามาก เริ่มรับรู้ว่ามันจะท่วมจริงๆ ก็ตอนนวนครแตก
หลังจากคุณปลอดประสบแฉ่งเดือนไป บอกว่าอพยพโดยด่วนภายใน 7 ชั่วโมง
7 ชั่วโมงให้ออกจากบ้านทันที พุดชะตกใจมากเลยครับ เริ่มตระหนักว่า มันคงจะ
ท่วมจริงๆ นะครับ หลังจากนั้นวันต่อมาก็ฟังข่าวว่านวนครแตก ก็มั่นใจตั้งแต่
ตอนนั้นว่าจะท่วมแน่ๆ แต่ผมไม่แน่ใจว่าแต่ละท่านๆ เริ่มรับรู้ตอนไหน และรับรู้
มันยังไง

รุ่งโรจน์ เพชระบูรณิน ผมเป็นคนลาดกระบัง ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่
รับน้ำ โดยก่อนที่สถานการณ์น้ำท่วม ปริมาณน้ำล้น หรือการกักเก็บน้ำคนแถว
ลาดกระบังที่จะได้รับผลกระทบจากฝนที่มาจากฟ้า คือฝนตกตามฤดูปกติน้ำ
จะท่วมขัง แถวที่อาศัยมีคลองลำปลาชีวะ พวกผมโดนกันก่อนแล้ว หมายถึง
ในฐานะคนที่อยู่อาศัยในชุมชนแถบนั้นได้รับผลกระทบ แล้วเราเองก็รู้กันเอง
นะครับว่า คนในหมู่บ้านรวมตัวกันป้องกัน แล้วก็ตั้งเครื่องสูบน้ำ แล้วก็สูบน้ำออกๆ
ชาวบ้านก็จะมีคนเวรยามไปติดเครื่องสูบน้ำ แล้วก็สูบน้ำออก อันนี้รอบแรกเรา
ก็ผ่านไปได้ด้วยดี ทีนี้พอหลังจากปัญหาน้ำท่วมเริ่มจะถูกพูดถึงเยอะๆ แล้วที่
ลาดกระบังที่บอกถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่รับน้ำ คนลาดกระบังเองก็จะมีช่องทาง
ในการสื่อสาร โดยที่ผ่านมามีคนที่อยู่ในโลก social network หรือ facebook
เราจะมีกลุ่ม “ตะวันออกบอกกล่าว” มีกลุ่มของ “เทคโนโลยีลาดกระบัง” และ
กลุ่มอื่นๆ คอยจับตา แล้วก็บอกว่า สถานการณ์ตรงไหน เป็นอย่างไรกันบ้าง
เช่น บริเวณบ้านผมนะ จะมีถนน “คู้มเกล้า” ตัดระหว่างถนนสุรินทร์วงศ์ กับ
ถนนเจ้าคุณทหารฯ โดยถนนเส้นนี้จะแบ่งไปฟากตะวันตกและฟากตะวันออก

ซึ่งได้รับผลกระทบคือ ฟากตะวันตกจะได้รับผลกระทบ คือน้ำท่วมขัง การสัญจรไม่สามารถทำได้ ระดับน้ำสูงถึง 80 ซม. เป็นจุดที่หนักสุด แต่ว่าหน้าบ้านผมนี่อยู่ที่ 30-50 ซม.

ที่นี้การสื่อสารที่คนใน facebook บอกกันคือ ตรงจุดนี้รถผ่านไปไม่ได้ หรือตรงนี้ต้องการความช่วยเหลือ หรือต้องการเรือ ต้องการรถ เพราะเราให้การสื่อสารกันตรงนั้นครับ ณ ตอนนั้นผมยังไม่อยู่ในสถานการณ์ผู้ประสบภัย ความรู้สึกแรกคิดว่า ที่บ้านจะดูแลพอกับแม่ยังงี้ ผมจะไปทำงานยังงี้ พ่อแม่จะออกไปค้าขายทำมาหากินยังงี้ ช่วงแรกก็พาพ่อแม่เราไปเช่าหออยู่ครับ แล้วก็จัดการโดยลำพัง แล้วก็ภารกิจหน้าที่การทำงานคือต้องคอยดูแลแล้วก็ช่วยเหลือประสานงานให้กับตัวองค์กรชุมชนทั้งประเทศนะครับ แล้วมันก็ตั้งร้งกันอยู่แบบนั้นนะครับ เพราะเราเองก็เป็นผู้ได้รับผลกระทบ มีความรู้สึกที่ว่าทำไปทั้งที่ยังไม่พร้อมนะครับ

ที่นี้จะเล่าเจาะไปที่การแจ้งเตือน อย่างที่ผมบอก ในส่วนตัวก็ใช้การสื่อสาร ในฐานะคนลาดตระบัง จะตามจากกลุ่ม facebook ตามจากกลุ่มคนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน แต่ในกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่การทำงาน พวกผมเปิด facebook ของหน่วยงานนะครับ ใช้การเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสื่อมวลชนหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็น เนชั่น ไทยพีบีเอส แล้วเราก็ใช้ช่องทางนี้เป็นการบอกกล่าวรับของบริจาค ไปส่งข่าวให้กับผู้ที่จะให้กับผู้ที่จะมีโอกาสมาเจอกันแล้วช่วยเหลือกัน รอบแรกผมว่าแค่นี้ก่อนแล้วกันนะครับ เพราะเดี๋ยวประเด็นมันจะไปเรื่องอื่น

ณัฐธยาน ทรงฉลาด ถ้าไม่รู้ข่าวจากเว็บไซต์หรือจาก facebook หรืออย่างอื่น ก็แทบจะไม่ได้รับการแจ้งเตือน ที่นี้การแจ้งเตือนเนี่ย ก็คือว่าใช้วิธีสื่อสารกันเอง หรือคุยกันเองในชุมชน แล้วเราก็ไปตามหน่วย อพปร. ว่าจะท่วมจริงหรือเปล่า มันจะท่วมหรือไม่ เราก็ขับมอเตอร์ไซค์ไปดูที่คลองประปาคะ อันนี้ที่พูดมาคือก่อนวันที่ 21 ตุลาคม นะคะ ก็คือไม่ท่วมเลย ยังไงก็ไม่ท่วม จนวันศุกร์ 18 19 ฝั่งบางบัวทองท่วมแล้ว ฝั่งบางใหญ่ป้องกันน้ำไว้ ช่วยกันเรียง

กระสอบทราย บอกว่ายังไม่ท่วม แต่ก็ไม่มีใครบอกว่าจะท่วมตอนไหน ทุกคนน่าจะรู้ข้อมูลเท่าๆ กัน คือจากทีวี แล้วก็สื่อออนไลน์ แล้วในชุมชนข้อมูลสับสน แต่เราจะไปดูด้วยตาตนเอง แล้วก็มาบอกกันเอง ปากต่อปาก อย่างนี้ละ แต่น้ำเข้าบ้านจริงคือ 21 ตุลาคม แล้วก็ move (ย้าย) ออก คืออยู่ไม่ได้

ธนภัทร แจ่มศิริฐ เรื่องแรกที่รับรู้สถานการณ์คือ ก่อนหน้านี้ผมได้ทำโครงการฟื้นฟูสุขภาพะ ซึ่งติดตามงานเรื่องน้ำท่วมภาคเหนือตั้งแต่ที่น่าน แล้วน้ำของจังหวัดน่าน ที่เวียงสา ซึ่งชาวบ้านบอกว่า เขื่อนที่อยู่ข้างบนแตก เห็นว่าน้ำมหาศาลพอสมควร เพราะว่าน้ำเกือบถึงชั้นสองของอาคารเรียน ตอนแรกก็ชวนกันเล่นๆ ว่ากรุงเทพฯ ยังไงก็ไม่รอด ช่วงนั้นก่อนออกพรรษา 1 สัปดาห์ ที่นั่นหลังจากนั้นก็ไม่มีอะไร แต่ก็มาเกิดเหตุการณ์ที่พวกเรารับรู้ข่าวว่า เขื่อนภูมิพลปล่อยน้ำ ก็คือช่วงวันที่ 6 ตุลาคม ที่ปล่อยน้ำเต็มอัตรา จากนั้นก็มีการเกาะติดพื้นที่ จังหวัดนครสวรรค์ วันที่ 8-9-10 ถนนสายเอเชียเริ่มปรี่มถนนแล้ว ชาวบ้านเริ่มอพยพออกมาอยู่ที่ถนน เคยคุยกับชาวบ้าน ชาวบ้านบอกว่า ปีนี้น้ำมาเยอะกว่าปกติ ขนาดคนแก่ที่อายุ 60-70 ยังบอกว่า เพิ่งเคยเห็นปีนี้ ที่น้ำเยอะ หลังจากนั้นก็กลับมาคุยกันเรื่องที่จะเตรียมแผน แล้วก็คุยกันอีกทีว่า จะลงพื้นที่วันที่ 14 ตุลาคม โดยจะเอาของไปบริจาค ตอนนั้นเส้นบางปะหันขาดแล้ว สาย 32 ขาดแล้ว เส้นวังน้อยไปได้บ้าง แต่ต้องเป็นรถบรรทุกใหญ่ เราก็เลยไปใช้เส้นสุพรรณบุรี ซึ่งตอนนั้นปรี่มแล้ว คือปรี่มใกล้จะขาดแล้วเหมือนกัน แต่ยังไปได้ ตอนนั้นไปสามคันรถหลัก มีคนและของด้วย ของไปประมาณ 600-700 ชุด แล้วก็นำด้วย เราไปอำเภอบางบาล อโยธยา ซึ่งเป็นอำเภอที่เราเกาะติดตั้งแต่ปีที่แล้ว พื้นที่ตรงนี้น้ำท่วมตั้งแต่กลางเดือนกันยายนเรียบร้อยแล้ว และเห็นว่าแน่นอนว่าที่น้ำท่วมทุกปีและปีน้ำท่วมอีกแน่นอน ซึ่งตอนนั้นชาวบ้านโทร. มาบอกว่าไม่อยากให้เข้าไป เพราะว่าถนนกำลังจะขาดรถหลักเข้าไปไม่ได้แล้ว แต่เราคุยกันว่าไหนๆ ก็เอาของไปแล้ว ต้องถ่ามาเป็นรถกระบะเจ็ดคัน ซึ่งตอนไปก็ทุลักทุเล แะเข้าไปช่วง 7 กิโลเมตร ก็ชั่วโมงกว่า กลับออกมาอำเภอนั้นก็ถูกล้อมด้วยน้ำหมดเลย

ตอนนั้นเริ่มมั่นใจแล้ว หลังจากติดตามเรื่องน้ำ แล้วก็เข้าไปดูสำนักชลประทาน รู้ว่าน้ำเริ่มมาเยอะซึ่งเคยคำนวณกันเล่นๆ ว่าอาจจะสูงถึง 7 เมตร ถ้ามันมารวมที่กรุงเทพฯ ห مدنะครับ แต่ถูกกระจายไปที่ต่างๆ หลังจากนั้นเราก็มาตั้งรับที่หอจดหมายเหตุ ซึ่งติดกันกับ ศปภ. (ศูนย์แจ้งเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ) แห่งใหม่ ตรง ปตท. ซึ่งวันที่ 2 ตุลาคม เริ่มมั่นใจแล้วเพราะน้ำมันมาถึงรังสิต

นที สรวารี บ้านผมอยู่คลองสามวาครับ แม้ก็อยู่บ้านคนเดียวด้วย แล้วบอกยืนยันว่าไม่ออก อันนี้สถานการณ์ตอนปลายนะครับ จะเล่าจากปลายไปหายอด

สามชาย ศรีสันต์ คุณแม่อายุเท่าไรครับ

นที สรวารี อายุ 72 ครับ อยู่กับหมา 5 ตัว แมวอีก 5-6 ตัว ไม่ยอมไปไหน ผมโทรศัพท์ถามแกว่าน้ำจะเข้ามาไหม เพราะที่บ้านติดคลองพระราชดำรินึ่งซึ่งเป็นคลองที่สร้างขึ้นมาเพื่อป้องกันน้ำท่วมให้กรุงเทพฯ ชั้นใน เพราะว่าถนนหรือจุดที่บ้านอยู่เนี่ย จะเรียกกว่าเกาะก็ได้เนาะครับ ก็มาตามแนวของคันกันน้ำ อันนอกสุด คือถ้าลากมาจากคลองสายไหมมา ประตูนํ้าคลองสามวา จะอยู่ตรงปากทางวัดสุไกร และถนนเข้าวัดสุไกร จะเป็นคันกันน้ำย่อย เมื่อเทียบกับถนนนิมิตรใหม่เพราะฉะนั้นมันจะมีคันกันน้ำ 2-3 ชั้น ที่บ้านอยู่เป็นโคกเป็นเกาะพอดี 30 ปีชาวบ้านบอกว่าน้ำไม่ท่วม แต่เราบอกว่าท่วม แต่ท่วมประมาณไม่เกินหน้าแข้งนะครับ น้ำในบ้านก็ท่วมไม่เกินหน้าแข้ง

ข้อบกพร่องของสื่อมวลชน ในปีที่ผ่านมา คือบอกแต่ว่าน้ำจะมาเท่าไร แต่สื่อไม่เคยบอกเลยว่าน้ำจะไปไหนบ้าง ไม่เคยบอกเลยว่าวิธีการระบายน้ำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง เมื่อนํ้ามันมาเต็มที่ถึงค่อยบอกว่าน้ำจะไปไหน ทั้งๆ ที่น้ำกำลังมาแล้ว คือทุกคนจะมาบอกหมดเลยว่าน้ำจะมาเต็มแล้วนะ จะมาเท่านั้นเท่านี้ แต่ไม่บอกว่ามาเต็มแล้ว น้ำที่มันค้างอยู่มันเริ่มไปไหนบ้างแล้ว เพราะฉะนั้นมันทำให้คนตื่นตระหนก แล้วคนก็จะจำว่า

วันนี้ น้ำเต็มเท่าไหน พรุ่งนี้มาอีก สามพัน สะสมกันอยู่อย่างนั้น คนมันก็วิตกกังวล ไม่บอกเลยว่ามันเริ่มมีการระบายออกไปบ้างแล้ว พอมันแรงกดดันมาก ๆ ประมาณ 2-3 สัปดาห์ ก่อนจะมีเกิดมี ศปภ. ไม่เท่าไร ก็จะเริ่มมีบอกเริ่มจะระบายน้ำแล้วก็ได้บอกว่าระบายได้มากแค่ไหน ถ้าเกิดกทม. มันยก (คันกันน้ำ) อย่างนี้ ถ้าปีนี้ยังทำอย่างนั้นะก็ท่วมอีก เพราะจันทันก่อนน้ำท่วมเราถูกเหมือนกับใส่ข้อมูลว่าน้ำมันมาเยอะ ผมมองว่าปีที่ผ่านมาเราถูกทำให้ตระหนกกับน้ำ แล้วก็ถูกขึ้นน้ำให้ท่วม แล้วมันเหมือนกับว่า ชาวบอกรวมที่เหน็ดเหนื่อยเหมือนกับท่วมที่นั่นนะครับ

สุกัญญา เศรษฐบุตร รับรู้ว่ามีน้ำท่วมตั้งแต่ทราบข่าวคะ จากนั้นนครสวรรค์ ไหลลงมาเรื่อยๆ แล้วก็ว่ามันจะท่วม กทม. ใหม่ ก็แต่งตั้งคำถามอย่างนั้น ว่ามันจะท่วมจริงหรือเปล่า ก็พยายามเอาตัวเองไปอยู่ตามกลุ่มองค์กรอาสาสมัคร วันที่ 18 ตุลาคม น้ำมันท่วมมาถึงหมู่บ้านไทยธานีที่เราอาศัยอยู่ เนื่องจากว่าเราก็เป็นอาสาสมัครที่ศปภ.ภาคประชาชน วันนี้ก็เลยมีอาสาสมัครทีมเจตสิก จากหาดป่าตองมา เรามั่นใจว่าท่วมแน่ ๆ ท่วมกรุงเทพแน่ ถึงไหนเราไม่รู้ แต่ว่ามันท่วมแน่ เราแช่อยู่ในน้ำตั้งแต่ 11 โมง ที่จะลำเลียงคนจากไทยธานี จากนวนคร แล้วก็จนถึงสองทุ่มถึงชนเจตสิกพาทีมออกมา ในขณะที่มีประกาศเตือนจากทหารในพื้นที่ ว่าให้ออกได้แล้วทหารลำเลียงเข้าไปเพื่อที่จะเอาคนออก เขาก็ยังไม่ออก จนห้าโมงเย็นน้ำถึงคอกแล้ว อยู่ไม่ได้แน่ ๆ ถึงออก นี่คือคนในพื้นที่ ในหมู่บ้านไทยธานี แล้วก็เจอกับตัวเองว่า มันอยู่ไม่ได้เลยต้องออกมา เพราะน้ำมันจะมาแรงแล้วก็เร็วมาก คุณจะต้องตัวลำบากแล้วก็ไม่ทันจริง ๆ แล้วก็หลังจากนั้น พอมันไปบางใหญ่ บางบัวทอง ก็ลงไปช่วย เหมือนลงพื้นที่ไปช่วยประสานงาน เชื้อเรื่องคน เรื่องความช่วยเหลือ ว่าจะมีใครอยู่ในพื้นที่ถ้าเกิดปัญหา ก็เห็นว่าสองสามวันก็เริ่มไล่บางบัวทอง บางใหญ่ ตลิ่งชันไปเรื่อย

สามชาย ศรีสันต์ ดูเหมือนว่าเราประเมินน้ำท่วมจากตัวเราเป็นหลัก ว่าเราอยู่ตรงไหน แม้ว่าน้ำมันจะอยู่ก่อนหน้าเราที่เรามองเห็น เราก็ยังไม่รับรู้ว่ามันท่วม จนกระทั่งเรารู้ก็ต่อเมื่อว่าเราประเมินได้ชัดเจนว่ามันท่วมที่อยู่เราแน่ ๆ จุดนั้นคือที่เรารับรู้จุดแรกว่าน้ำจะท่วมหรือเปล่าครับ

พนิดา บุญเทพ สำหรับตัวเองคิดเหมือนที่อาจารย์พูด ก็คือมันเหมือนเรารับรู้ว่ามันท่วม แต่เราไม่คิดว่ามันจะมาท่วมเราหรอก จนกว่ามันมาถึงบ้านเรา เราถึงรู้ว่ามันท่วมจริง ๆ ปัญหาของการแจ้งเตือนหรือการรับรู้เรื่องน้ำท่วมของน้ำท่วมที่ผ่านมา เรารับรู้ว่ามันจะท่วม เพราะว่ามันมีข่าวให้เห็น มันมีสื่อออกเยอะแยะว่าน้ำมันท่วม แต่ประเด็นก็คือ ในกรุงเทพฯ หรือโซนแถวรังสิตหรือดอนเมืองที่มันท่วม คือว่ารับรู้ว่ามันท่วมแหละ แต่ไม่ตระหนักว่ามันจะท่วมบ้านฉัน ก็เลยไม่ได้ขยับตัวหรือไม่ได้ทำอะไรเลย หรือว่าส่วนใหญ่ รับรู้สิ่งต่างๆ จากสื่อ สื่อเป็นพื้นที่หลักเลยที่ทำให้เรารู้ว่าน้ำท่วม ไม่ว่าจะเป็นสื่อกระแสหลัก เช่น 3, 9, 7, 5 หรือสื่อกระแสรอง ซึ่งเข้าใจว่ามันมีอิทธิพลค่อนข้างสูง รวมทั้งสื่ออื่น ประชาชนไม่เคยมีประสบการณ์ว่าน้ำจะท่วม ดิฉันเชื่อว่าคนส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่าน้ำจะท่วมกรุงเทพฯ ไม่เชื่อว่าน้ำจะเข้ามาถึงขนาดไหน อาจจะมีมาถึงรังสิต แต่ไม่คิดว่าจะเข้ามาได้ขนาดไหน แบบนี้ละ ก็เลยไม่ได้เตรียมพร้อม คิดว่าต่อให้แจ้งเตือนขนาดไหน ถ้าเราไม่เห็นน้ำมาหน้าบ้านอย่างที่ อ.สามชายว่า เราก็ไม่ขยับตัวออก บางคนจะอพยพแม้ว่าน้ำจะมาท่วมชั้น 1 ของบ้าน เกือบถึงชั้น 2 แล้วเนี่ย ก็ยังไม่อพยพนะคะ เพราะคิดว่ายังเป็นห่วงบ้าน ยังอยู่ได้

บทที่ สรวารี ขออนุญาตนะครับ เคยมีประสบการณ์น้ำท่วมปี 2526 นะครับ รามคำแหงนี้ใช้เจทสี ใช้รถใช้เรือแบบที่บางแสนเค้าใช้วิ่งกันบนถนนรามคำแหงเนี่ยนะ บางกะปี่นี้เป็นประมาณนั้นนะครับในปี 2526 คือมันท่วมหนักกว่านี้พูดกันตรงๆ คุณแม่อีกมีประสบการณ์ตั้งแต่ปี 36 น้ำท่วมบนถนนนวมินทร์ทุกวันนี้ ที่เมื่อก่อนเรียกว่าสุขุมวิท 1 ซอยโพธิ์แก้วนี่ น้ำท่วมระดับคอระดับอะไรกันมาแล้ว เพราะฉะนั้น ณ วันนี้ เป็นปีน้ำท่วม จุดที่มันเคยท่วมหนัก ๆ มัน

ไม่ท่วม คำถามคือ น้ำท่วมครั้งนี้ มันท่วมเป็นธรรมชาติจริงหรือเปล่า คือตัวเองรู้ว่าน้ำท่วมอยู่แล้ว ตั้งแต่พอบอกว่ากรุงเทพฯ กั้นเขื่อนที่คลองหกวาสายแรก สูง 3.50 กรุงเทพฯ ท่วมแน่ขึ้นตะวันออก แล้วจะท่วมตะวันตกด้วย เพราะตรงกลางกรุงเทพฯ มันเป็นโคก แล้วตรงพระราม 3 สูงหกเมตรจากน้ำทะเล เพราะฉะนั้นน้ำถูกยกไปตะวันตกแน่นอน ดูจากภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร

แต่คำถามคือ ฝั่งที่มันเคยท่วมถนนรามคำแหง บางกะปิ สะพานสูง น้ำไม่ท่วมนะครับ อันนี้เป็นข้อมูล ใครที่เขาไม่ยอมอพยพหนีอาจเพราะเขาห่วงบ้านด้วย กับก็คือหนักกว่านี้เขาเจอมาแล้ว อันนี้เค้าก็เลยรู้สึกสบายมาก นั่นคือเรื่องหนึ่งนะครับ อีกประเด็นหนึ่งอย่างถ้าเกิดมองตามเรื่องนิคมอุตสาหกรรมนะครับ ถามว่านิคมอื่นๆ ท่วมหมด ทำไมนิคมอุตสาหกรรมที่บางชัน นิคมอุตสาหกรรมเขตตะวันออก น้ำไม่ท่วม บางชันนั้นมีคลองผ่านสองคลองนะครับ แล้วก็ล้อมไว้เหมือนเป็นเกาะสองเกาะอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม น้ำมันก็ไหลออกไปตามคลอง มันถูกแบ่งแล้วน้ำก็ไหล ลงไปคลองสองคลองแล้วก็เข้าไปสู่อุโมงค์ระบายน้ำที่มีจริงรีเปลา่ก็ไม่รู้จะครับ เพราะฉะนั้นปัญหาก็คือว่า น้ำท่วมกรุงเทพมหานครเนี่ย เดือนนะแจ้งเตือนแต่ในการเตือนมันบอกแค่ว่า อพยพเถ้ย..คนไทยไม่คุ้นชินกับการน้ำท่วมแล้วอพยพนะ ปี 26 ไม่เคยมีข่าว ไม่เคยออกข่าวให้คนไทยอพยพนะ แค่ว่าบอกว่าท่วม ท่วมก็ท่วมแล้วอยู่กันไป แต่มันจะมีวาทกรรม มวลน้ำ มวลน้ำคือปริมาณน้ำจำนวนมากใช้มั้ยครับ อะไรอย่างนี้ พอมันใช้วาทกรรมแล้วมันก็ใช้วาทกรรมใหม่ ผมว่ามันกลายเป็นการสร้างให้คนรู้สึกกลัว และไม่ยอมอยู่กับน้ำ ใครเกิดก่อนปี 2526 และเคยน้ำท่วม ที่เป็นผู้ใหญ่ หรือว่าอายุ 40 กว่าขึ้นไปเนี่ย จะรู้สึกชิวกับปัญหาน้ำท่วมอย่างนี้มากนะ มันไม่ได้น่ากลัว แต่ถามว่าน่ากลัว ทำไมกรุงเทพฯ ถูกทำให้น่ากลัว กรุงเทพฯ มีรถไฟฟ้าใต้ดินใช้ใหม่ หลายหมื่นหลายแสนล้านต่างๆ คิดเล่นๆ ถ้าเกิดเป็นจริง ถ้าปล่อยน้ำให้มันท่วมอุโมงค์ลอดรถนะ รถที่วิ่งตามสี่แยกนะ ก็พอไหว ปล่อยน้ำให้ลงไปท่วมรถไฟฟ้าใต้ดิน อันนั้นคิดแบบร้ายๆ แต่ว่าด้วยข้อเท็จจริงๆ แล้วกรุงเทพฯ ผ่านวิกฤตการณ์น้ำท่วมที่หนักกว่านี้ พื้นที่มากกว่านี้ที่น้ำท่วมเมื่อปี 2526 นะ แต่มันไม่มีความตื่นตระหนก พื้นที่ปี 26 ท่วม มันไม่ท่วมปีนี้ คำถามคือ

มันเกิดอะไรขึ้นด้วยนะครับ เพราะฉะนั้น มันมีประสบการณ์เก่ากับสถานการณ์ใหม่ กับวาทกรรมใหม่ มันก็เลยทำให้เกิดความขัดแย้งกัน มันไม่ใช่ว่าคนแก่หวงของอย่างเดียว แท้ที่จริงแล้วกำลังจะบอกว่าการแจ้งเตือนมันทำให้คนไม่ได้กลัวทั้งหมด ที่อยู่กับน้ำได้แค่นี้ก็ไม่กลัว แต่ว่าที่มันกลัวเพราะว่าอะไรครับ ก็คือการแจ้งเตือนอาจจะไม่เป็นระบบเสียทีเดียว มาเป็นระยะ มาแบบกะปริดกะปรอย จนทำให้คนไม่มั่นใจ ตกลงมันเอาอย่างไรกันแน่นะครับ ที่คลองหกวาที่คลองสามว่าเนี่ย จนชาวบ้านต้องไปเรือประตู่ แล้วทำให้น้ำท่วมขึ้นใน มันก็เกิดอย่างนี้คือชาวบ้านเคঁากลวนะ แล้วแถบโซนนั้นท่วมขังมาตั้งแต่ปลายๆ เดือนสิงหาคมยา ก็เริ่มท่วมแล้วนะ แถวนั้นสองเดือนแล้วอะ คุณปล่อยให้ น้ำเข้าไปได้ไหม เคঁาจะได้อัดประมานนี้มั้ง เราปกป้องชั้นในมากเกินไป คนชั้นในก็รู้สึกว่ามันสบายน้ำไม่ท่วม สุขุมวิทนี่ไม่ท่วมเลย ทั้งๆ ที่ปล่อยตามธรรมชาติมันก็จะท่วม ทองหล่อไม่ท่วมเลย เพราะว่าคลองแสนแสบถูกปกป้อง

สามชาย ศรีสันต์ ผมว่าทุกคนพอได้ข่าวก็จะติดตามข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่างๆ นะครับ แล้วก็ผมเห็นด้วยครับว่า เราแจ้งว่าจะมีน้ำเข้ามาเท่าไร แต่เราไม่ค่อยรู้ว่าน้ำจะไปที่ไหน แล้วทุกคนก็ชวนขวายหาแหล่งข่าว เพื่อที่ประเมินว่าตนเองจะโดนท่วมหรือเปล่า

ประเด็นต่อไปก็คือว่า พอรับรู้แล้ว ว่ามันท่วมแน่ โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยเรา เราเห็นการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างรอบๆ ตัวเรา รวมกระทั่งตัวเราเอง มีการเตรียมการและจัดการกับมันยังไงครับ ก่อนที่จะไปถึงตอนน้ำท่วม

ธนภัตร แจ้งศิริบุญ ครับผม พอที่บ้านอยู่อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็คือท่วม คือรู้อย่างไรก็ท่วม ที่นี้วิธีเตรียมการก็คือการคุยกับคนในบ้านญาติ และคนแก่ในบ้าน ข้าวปลาอาหารเตรียมไว้เลยสามเดือนอยู่ในบ้าน คือไม่ยอมย้าย เคยตั้งข้อสังเกตแล้วก็คุยกับคนในบ้านเหมือนกัน ตอนนั้นที่ท่วมก็คือบันได้ 11 ชั้น เหลืออยู่ 2 ชั้น ก็คือท่วมไป 9 ชั้น ถ้าบ้านเราท่วมขนาดนี้กรุงเทพฯ ก็คงไม่รอด แล้วด้วยความลาดเอียงของสภาพพื้นดินก็คือ อย่างต่ำ

คือสูงกว่ากรุงเทพฯ ประมาณ 1-2 เมตร ประมาณนี้ ก็คือไม่ท่วมชั้นสอง อย่างน้อยก็ต่อไม่ขึ้นไปแล้วพอให้เอาคนไปอยู่ได้ ช้างล่างที่เหลือจะท่วมก็ท่วมไป แล้วก็เตรียมจำไว้ด้วย ส่วนคนในหมู่บ้านบางหลังก็ค่อนข้างที่จะพร้อม แต่ก็มีบางหลังที่ไม่พร้อมก็มีเหมือนกันเนื่องด้วยสภาพทางการเงินหรืออะไรก็แล้วแต่

รุ่งโรจน์ เพชรบุญณิน น้ำฟ้ารอบแรก เราก็ไม่ได้เตรียมการอะไรนะครับ คือน้ำท่วมรอบที่สองตอนที่เขื่อนบางขุนศรีแตกนะครับ รอบแรกมีน้ำฟ้า ระดับน้ำสูงสุดคือ 80 ซม. ก็เท่าระดับเข่า แต่ว่ารอบแรกเราก็อยู่กับชีวิตๆ นะครับ ไม่ได้มีการเตรียมการอะไร น้ำมันจะท่วมก็ท่วมไป แต่พอที่รับรู้สถานการณ์แล้วก็รู้สึกว่ามันจะท่วมมากมายขนาดไหน ที่บ้านวุ่นวายกันมากครับ โดยเฉพาะผมเองกับพี่สาว เราต้องช่วยกันเก็บของ แพ็คของนู่นนี่นั่น ยุ้งกันไปหมดแหละครับ

ทางตะวันออก จะมีเทคโนโลยี ลาดกระบัง คณะวิศวกรรมศาสตร์ เขาตั้งศูนย์เฝ้าระวังระดับน้ำ ซึ่งก็ได้ร่วมมือกับชุมชน คือเขาจะแจกไม้วัดระดับน้ำให้ไปปักตามคลอง ต้นคลองปลายคลอง แล้วก็จะมีแกนนำชาวบ้าน ไปดูระดับน้ำแล้วก็โทร. มาบอกแจ้งเตือนที่ศูนย์เฝ้าระวังของวิศวกรรมศาสตร์ พอตอนช่วงเย็นคณะวิศวกรรมศาสตร์จะประมวลผลแล้วก็แจ้งกลับมาที่ตัวแทนชาวบ้าน ว่าระดับมันขนาดไหนอะไรยังไง ครั้งที่สองนี้จะดีขึ้นในเรื่องของการจัดการน้ำ แล้วก็มีความชัดเจน จากทางข้อมูลทางวิชาการที่อาจารย์ทางคณะวิศวกรรมเขาจะมาช่วยบอก ยืนยันที่ว่า บ้านเราน้ำไม่ท่วมแน่ เพราะว่าอย่างที่ นที สรวารี อธิบาย คือเขตนํ้ามันขึ้นสูงไปทางตะวันออก คือนํ้ามันไม่ข้ามคลอง 13 คือข้ามมาไม่ได้ เพราะว่าลักษณะมันเหมือนหลังเต่า

สามชาย ศรีสันต์ หลังจากที่ถูกท่วม ทางเลือกของเราในการรับมือ อย่างแรกเราเตรียมอาหาร เตรียมยกของขึ้นที่สูง เตรียมอุปกรณ์กันน้ำ เตรียมตุ๋นอาหาร แล้วคิดถึงตอนอพยพตอนไหนครับ แล้วตอนไหนที่เราเข้าสู่กระบวนการไปที่จะไปช่วยคนอื่น ตอนนั้นคิดยังไงถึงได้เริ่มออกไปช่วยคนอื่น

ณัฐธยาน ทรงฉลาด ก็คือว่าการแฉ่งเตือนเนี้ย มีการตั้งข้อสังเกตเพิ่ม คือ การแฉ่งเตือน มีหลายรูปแบบมาก แต่ปัญหาที่เจอกับตัวเองคือไม่เข้าใจในแผนที่ที่นักวิชาการพูดว่าหมายถึงอะไร ตะวันตก ตะวันออก คืออะไร ไม่รู้จัก คลองเลย ว่าคลองคืออะไร เพราะว่า เราไม่ใช่คนในพื้นที่ เราเป็นคนต่างจังหวัด ที่มาทำงาน แล้วก็ไปซื้อบ้านอยู่บางใหญ่ เราก็ถามเค้าว่ามันจะท่วมไหม ไม่ท่วมหรอก แต่พอเพื่อนในที่ทำงาน ก็คือท่วมหมดแล้ว ก็รู้ว่าท่วมแน่ๆ ย้ายออกเมื่อวันที่มีรถไปจอดบนทางด่วน นั่นคือรูปธรรมที่เราเห็นชัดที่สุด ลูกเล็กเราต้องหอบลูกออกไปก่อนที่จะไม่มีรถออกจากบ้าน ก็เลยย้ายไปอยู่บ้านญาติ แต่ว่าได้ช่วยคนอื่นไหม แทบไม่ได้ช่วยค่ะ

สามชาย ศรีสันต์ ขออนุญาตแลกเปลี่ยนนะครับ มีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง น้ำท่วม รายงานระบุว่า ผู้หญิงจะตัดสินใจได้ดีกว่าผู้ชายนะครับในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ชายก็จะกล้าหาญบ้าบิ่น สู้กับน้ำ แต่ผู้หญิงจะประเมินว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างแล้วจะค่อยๆ ตัดสินใจ แล้วบ้านที่มีเด็ก อย่างในกรณีอย่างนี้นะครับ จะตัดสินใจออกก่อนเป็นอันดับแรก ในทางตรงข้าม บ้านที่มีคนแก่จะออกยาก

รุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน พื้นที่บ้านผมว่าเป็นพื้นที่รับน้ำแต่ต้น ก็เลยรู้สึกว่ามันทำได้อยู่ ว่าอย่างน้อยๆ เราก็เป็นพื้นที่ที่เสริมหลักให้คนกรุงเทพฯ เอน้ำไปพักอยู่ตรงนั้น ความรู้สึกแรก เราต้องจัดแจงตัวเองให้พร้อม ก่อนที่เราจะไปช่วยคนอื่นนะ พ่อแม่เราจะไปอยู่ที่ไหน เอาไปฝากญาติไว้แล้วเรียบริบร้อยแล้วบ้านปิดอะไรเรียบริบร้อยแล้ว แต่จริงๆ มันไม่ใช่ครับ ในระหว่างที่น้ำมันกำลังจะมาถึง ผมเองก็ทำไปทั้งสองอย่างครับ แต่พอพ่อแม่ออกไปอพยพไปอยู่ข้างนอกแล้วเนี้ย รู้สึกว่าตอนนั้นมันเป็นเรื่องฟรีสไตล์มากเลยคือ ชีวิตผมก็ไปลุยกับเพื่อนออกไปดูชาวบ้านไปช่วยเหลือ ไปส่งเสบียงแถวปทุมธานี ไส้ไปจนถึงนครสวรรค์ จนไปใช้ชีวิตกับชาวบ้านที่นครสวรรค์นะครับตอนนั้น ก็เบียดไปหน่อย สรุปว่าก็คือว่า ผมว่า ถ้าเรามีความกังวลใจ ถ้าเราจะออกไปช่วยเหลือคนอื่นเนี้ย มันเหนียวรั้งเราอยู่มันทำให้เราไม่ค่อยจะเต็มที่เท่าไรนัก

สัญญา เศษขุนทด เราเห็นการแจ้งเตือนของรัฐ สำนักงานเขตตลิ่งชัน มีหนังสือออกไป อะไรอย่างนั้นนะคะ แต่ว่าพอเราไปคุยกับคนในชุมชน เราโทร. ไปบอก ลุงว่าน้ำมันมาถึงบางใหญ่แล้วนะ สองสามวันไปถึงแน่ๆ แต่ว่าแค่ไหน เราก็ไม่รู้เหมือนกัน เพราะว่าการดูข้อมูลของเรา เราก็อิง สปภ. ไม่ได้ เราก็ต้องออกมาให้น้องที่อยู่หน้าคอมพิวเตอร์ ที่สามารถดึงข้อมูลสถานการณ์ทาง อินเทอร์เน็ตได้ น้องจะเข้าไปดูจากคนที่เข้ามารายงาน ในเฟส ซึ่งคนเหล่านั้น อยู่ในสถานที่น้ำท่วมจริง มันจะมีข้อมูลว่า เวลา 11.30 น. ระดับน้ำที่พื้นที่นี้สูงเท่าไรๆ อย่างนั้นค่ะ

นที สรวารี ขออนุญาตครับ คือตัวเองคนละบ้านกับแม่ แต่ว่าอย่างที่บอก คุณแม่เขาก็จะเดินไปดูคลองที่อยู่จากบ้านห่างไปประมาณ 500 เมตร ทุกเช้า ทุกเย็น ก็บอกแม่ว่า ถ้าน้ำมันปริมคลองเมื่อไหร่ ให้บอก พอน้ำมันปริมคลองเมื่อไหร่ แกก็โทร. มาบอก สิ่งแรกที่เราก็คือเข้าบ้าน แล้วไปช่วยยกตู้เย็นขึ้นไปที่ชั้นสอง แล้วก็เอาน้ำที่เราเตรียมออกบริจาคให้คนอื่นเนีย เอาเข้าไปให้แม่ 10 แพ็ค แล้วก็ถามว่าต้องการอย่างอื่นไหม บอกไม่ต้องการ เพราะว่ายังมีรถเข้ามาขายของอยู่ สบายๆ อยู่ ก็พอจัดการตรงนั้นเสร็จ สองวันให้หลังน้ำก็ท่วมเข้ามาประมาณหน้าแข้งนะครับ น้ำก็ทะลักเพราะมันล้นคลองออกมา เข้ามาเต็มพื้นที่ แล้วก็ขอยวัดสุดใจกลายเป็นเกาะเลย น้ำก็ล้นม แต่เราออกไปตลาดได้นะครับ เพราะยังมีรถเมลวิ่งอยู่ ก็คือเดินลุยน้ำออกไปที่ตลาด แล้วก็เข้าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไม่มีปัญหา แล้วก็เราก็กออกไปดูแลคนอื่น เอาน้ำไปบริจาคที่ศูนย์ที่นี้ เพราะเรารู้จักกับบริษัทที่ผลิตน้ำที่เป็นมิตรกัน แค่นี้ขายให้เราในราคาถูก เรา ก็ระดมเอาไปแจก ในระหว่างนั้น เราก็เห็นว่าชาวบ้านเองก็เริ่มมีคนเข้ามา รับบริจาคในหลาย ๆ จุด โดยเฉพาะที่บ้านไม่มีใครเข้า ไม่มีหน่วยงานไหนเข้าไป แต่แรก พอที่เราที่รู้จักกับคนที่เคารพนับถือพลตรีชัตติยะ (ชัตติยะ สวัสดิผล) เขาก็โทร. มาถามว่าที่บ้านอาจารย์เป็นยังงัยบ้าง เราก็บอกว่า ที่บ้านผมน้ำท่วม แม่ผมอยู่บ้านคนเดียว เขาก็บอก เตี่ยผมจัดการให้ เขาก็ประสานงานกันนะครับ ทีมของเสธ.แดงเขาก็เอาของเข้าไปบริจาคในซอยวัดสุดใจให้สองรอบ คือไม่มี

ใครเข้าไปจริง ๆ นะครับ จะเอารถเข้าไปได้ก็ต้องใช้รถขับเคลือนสี่ล้อ ถึงจะเข้าไปได้ ก็ทุลักทุเลมาก รอบแรกก็ไปเสียอยู่แถวถนนสุวินทวงศ์เพราะไม่รู้เส้นทางว่าน้ำท่วมมากแค่ไหน ก็คือถนนเป็นทะเลเลย เราก็ใช้วิธีประสานงานครับ รู้จักใครประสานงานใคร ไปตรงไหน ไม่ได้บอกว่าเราพึ่ง ศปภ. ไม่ได้นะ แต่ว่าทุกอย่างพอไหลไปที่ ศปภ. แล้ว มันก็จะมีการไต่ถามของทางราชการที่ต้องคัดกรอง ยังไม่รวมถึงกลไกทางภาคการเมืองที่มันสกटकันเอง อะไรกันเองเยอะเยอะไปหมด เราก็ใช้วิธีทางลัด ตกลงกันว่ากลุ่มนี้เขาอยากจะช่วย แล้วเค้ายังไม่รู้จะไปหาใคร เราก็ twitter ให้ ว่าไปตรงนั้นเลยต้องการสองร้อยชุด ห้าร้อยชุด ก็มันก็เร็ว เราก็ใช้วิธีเป็น hub เป็นในเรื่องของการส่งต่อข้อมูล เป็นอาสาสมัครออนไลน์มากกว่าที่จะบอกว่าทำที่ไหน มันมีกลุ่มที่เขาพร้อมจะไป แต่ยังไม่รู้ปลายทาง แต่เรารู้จักปลายทางแต่เราไม่มีของ เราก็จะบอกให้คนที่มือของไปที่ปลายทาง เพราะฉะนั้น มันก็จะมีคนส่งข้อมูลเข้ามาที่เรา แล้วก็มีการส่งออกตลอดเวลา แม้กระทั่งว่าเราเดินทางไปต่างจังหวัด ไปดูต้นน้ำหรืออะไร เราก็จะใช้วิธีนี้ เราไม่ได้อยู่กรุงเทพฯ แต่เราก็ส่งข่าวได้ ก็ถือว่าเป็นเครื่องมือในยุคนี้แหละครับ ในยุคสมัยที่มันสามารถทำงานได้เพิ่มมากขึ้น

สามชาย ศรีสันต์ จะบอกว่าพึ่ง ศปภ. ไม่ได้ก็ได้นะครับ ในช่วงเวลาของการแจ้งเตือนจนกระทั่งรับรู้ว่ามีน้ำท่วมและมีการเตรียมการของชาวบ้านของประชาชนนะครับ คิดว่าในช่วงเวลานี้ บทบาทของอาสาสมัครควรจะเป็นอย่างไรครับ ก็ถามทุกท่านเลยนะครับ

รุ่งโรจน์ เพชรบุญธน วันที่ทางเขตอุทกศาสตร์แจกทรายแล้วก็กระสอบว่าให้ไปขนเอานะครับ คือทุกคนก็แห่ไปรวมทั้งหมดด้วย ผมเองก็เกิดคำถามขึ้นมาในใจว่า แทนที่เราขนทรายกันเข้าวัดเนี่ย เรากลับขนทรายกันเข้าบ้าน ผมรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ ครับ แต่ผมก็ยังไปต่อแถวเพื่อรับทราย แต่ว่าสุดท้ายก็ไม่ได้เอา เพราะว่าไปคนเดียวขนไม่ไหว มันก็ทำให้คิดว่า จริงๆ แล้ว เราต่างคนต่างขนทรายเข้าไปเพื่อป้องกันบ้านตัวเอง กันไม่ให้ น้ำเข้าบ้านตัวเอง ต้องยอมรับว่าเราไม่หลุดพ้นจากเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนอย่างแท้จริงได้

พนิดา บุญเทพ โดยส่วนตัว ก็กลัวน้ำท่วมบ้านตัวเองเหมือนกัน แต่ว่าเอาแค่นั้น เอาอย่างไร และจะจัดการโดยภาพรวมส่วนรวมด้วยกันอย่างไร คือตัวเองเริ่มเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ด้วยความที่ดิฉันทำงานกับนักศึกษาทำงานเรื่องค่ายอาสา มันก็จะมีน้องที่ ใช้คำว่าจิตอาสาค่ะว่า มีน้องที่เป็นจิตอาสาอย่างที่รู้จักกันในกลุ่มเยอะ พอถึงสถานการณ์ที่มันเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมด้วยกันเนี่ย แล้วจุดที่มันทำให้ตัวเองไปช่วย ในขณะที่เราไม่ได้เดือดร้อน คือเราไม่ใช่คนกรุงเทพฯ เป็นคนจังหวัดน่านนะคะ น้ำท่วมบ้านตัวเองมาเยอะ คือเราอยู่กรุงเทพฯ ตอนนั้นที่น่านมันคลี่คลายแล้ว แต่เราอยู่ในกรุงเทพฯ แล้วอยู่ในพื้นที่ที่อย่างไรก็ไม่ท่วม คือศิริราชค่ะ อย่างไรเสียก็ไม่ท่วม ก็คิดว่า ชาวบ้านเดือดร้อน แล้วเราจะอยู่ได้อย่างไร จุดที่ทำให้เราคิดว่าต้องไปช่วยคือ เราไม่เดือดร้อน แต่มีคนเดือดร้อนไม่น่าจะเป็นตัวเองนะคะ แต่มันเห็นพื้นที่ชาวบ้านเดือดร้อน ก็รวบรวมน้อง คือตอนแรกเราไม่ได้ประเมินสถานการณ์นะคะ เราทำแค่คอนเสิร์ตก่อน การตั้งศูนย์ “คนไทยรุ่นใหม่ใจอาสา” เพื่อผู้ประสบภัย มันเป็นผลที่ตามมาจากการทำคอนเสิร์ต ก็เอาไปช่วยต่างจังหวัดก่อน แล้วพอทำคอนเสิร์ตเสร็จแล้วเนี่ย น้ำมันเริ่มมา เริ่มไล่มาก็กลับมาคุยกันว่า จะทำแค่ไฟไหม้ฟางก็จบ หรือว่ายังงี้ต่อ ทีมงานก็มาคุยงานกัน ไม่งั้นก็ช่วยรับของบริจาค ตอนนั้นแค่รับของบริจาคนะคะ ยังไม่มีเงิน คือศูนย์คนรุ่นใหม่เนี่ย ทำ 3 ขั้นตอนนะคะ อันแรกก็คือเรื่องของการรับของบริจาค ช่วยเหลือเฉพาะหน้า อันที่สองคือเรื่องของการฟื้นฟู และอันที่สามคือเรื่องของฐานข้อมูล รวบรวมถอดบทเรียนอาสาสมัคร ตอนนั้นแทบไม่คิดอะไรเลยคะ ทำงานแบบไฟไหม้ฟางจริงๆ คือรับของมาส่งต่อ หรือช่วยเหลือเท่าที่เราจะช่วยกันได้ ศูนย์พวกเราเป็นศูนย์เฉพาะกิจจริงๆ นะคะ มารวมตัวกัน ไม่มีแผนไม่มีอะไรสักอย่าง ก็ทำงานแล้วก็ศึกษากัน คุยงานกันวันต่อวัน เฉพาะหน้าจริงๆ ในงานที่ทำอยู่ ก็เลย ตอนนั้นพอรับของบริจาคเสร็จแล้ว มันก็มีเรื่องของารอพยพ ช่วยเหลือของการอพยพ ต่อในภายหลัง ก็ประมาณนี้

สามชาย ศรีสันต์ ที่ควรจะเป็น จากบทเรียนที่เราเห็น ในช่วงการเตรียมการต่าง ๆ บทบาทอาสาสมัครควรมีในช่วงนี้ใหม่ หรือว่าต้องท่วมแล้วถึงควรจะไปช่วย อย่างตอนนั้นเรากำลังพูดถึงว่า ช่วงที่มีการเตรียมการน้ำท่วม มีการแจ้งเตือน มีการรับรู้แล้วว่าน้ำจะท่วม บทบาทอาสาสมัครควรจะเป็นอย่างไร จากประสบการณ์ของเรา

นที สรวารี ขออนุญาต เอาแบบสั้น ๆ กระชับ ภาพนี้เห็นมาตั้งแต่ปี 53 ระหว่างที่ไป ก็กลับมาคุยกับทีมงานว่า เราน่าจะทำผ้าป่าเรือ ปี 53 แต่เราไม่คิดว่าปี 54 จะท่วมนะ แต่ว่าประเมินสถานการณ์แล้วคุยกับคนในพื้นที่ว่า ปี 54 เนี่ยท่าจะหนัก น่าจะทำผ้าป่าเรือ ระดมเรือไว้เลย รับรองได้ใช้แน่ แถวป่าโมกข์ แถวอะไรอย่างนั้นะครับ ก็เอากลับมาคุยกัน แล้วก็โยน ๆ ประเด็นทิ้งเอาไว้ แล้วก็ไม่ได้คิดว่ามันจะได้ ทีนี้ถามว่าอาสาสมัครในช่วงของการเตือนภัย สามารถทำอะไรได้บ้าง ผมว่าพูดถึงอาสาสมัครหลายคนเป็นได้นะ ในหลาย ๆ สาขา นักวิชาการที่เสนอข้อมูลเรื่องน้ำ ช่วงก่อนที่น้ำจะท่วมจริง ๆ ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการตุ๋ปลาทั้งนั้นเลย อะไรคือนักวิชาการตุ๋ปลา คือน้ำมากนั้นน้ำไว แต่ไม่บอกว่าจะน้ำจะไปไหน กันเป็นชั้น ๆ ไวไม่บอกว่าน้ำจะไปไหน เหมือนกับกันเอาไว้แล้ว จะทำนาเกลือให้มันระเหยไปเองอย่างนั้นนะ คือเราต้องเสนอข้อมูลที่เป็นข้อมูลคู่ขนาน ถ้าไม่กัน จะเปิดทางให้น้ำไหลได้หรือไม่อะไรอย่างนี้ คือมันก็เป็นอาสาสมัครในเชิงข้อมูล แล้วก็แย้งนักวิชาการ ไม่จำเป็นต้องเชื่อนักวิชาการ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลตั้งแต่แรก เพราะข้อมูลในตอนแรกเป็นข้อมูลเรื่องการกันน้ำหมดเลย ข้อมูลเรื่องการระบายน้ำมันเพิ่งจะโผล่ออกมาตอนช่วงปลาย ๆ ของน้ำท่วม ถึงจะบอกกันว่าการระบายน้ำเป็นอย่างไร ผมเชื่อว่ามีคนที่มีไอเดียที่จะบรรเทาไม่ให้น้ำมันท่วมหนักได้ เพราะฉะนั้นการส่งต่อข้อมูล และการเข้าไปบำรุงขวัญ ไม่ให้มันเกิดความตระหนกอาสาสมัครสามารถเข้าไปจัดระบบตรงนั้นได้ แล้วต้องแสดงบทบาทเตือนให้ชัดว่าบางอย่างบางข้อมูลมันเป็นข้อมูลที่นำไปสู่ความตื่นตระหนกจริง ๆ มันเริ่มต้นตั้งแต่ตรงนั้น คือแย้งได้ เราไม่จำเป็นต้องเชื่อสื่อทั้งหมด ในข้อมูลตอนแรกที่ออกมา มันไม่มีทางออกเลย ยิ่งใกล้ท่วม

แล้วท่วมสูง 5 เมตร 7 เมตร อย่างที่ทุกคนประเมิน แล้วทางออกมันคืออะไรละ ทางออกนะมันค่อยมาทีหลัง แต่ว่ามันตื่นตระหนกไปแล้ว

สำหรับตอนที่มันท่วมต้องไปช่วยให้อยู่กับน้ำได้ ไม่ใช่ไปทำใจไปสร้างกำลังใจให้เขาอยู่กับน้ำให้ได้ สังเกตว่ามันมีคนที่ใช้ชีวิตเล่นอยู่กับน้ำไปเลยก็มี ผมว่าตรงนั้นก็เป็นบทบาทของอาสาสมัคร ผมยังยืนยันว่าเราต้องกระโดดลงไปทำข่าว ลงไปเล่นกับข้อมูล แล้วฉีกข้อมูลเพื่อใหมันเป็นอีกข้อมูลทางเลือก

สุกัญญา เศษขุนทด สำหรับการเตรียมการ ควรจะมีอยู่เหมือนกันนะคะ อย่างน้อยคือเราก็เห็นอาสาสมัครไปเยอะ แล้วก็ช่วงที่ลงไปช่วยอพยพคน เราก็เห็นว่าคนอยากลงไปช่วยแต่ว่าทำไมไม่เป็น พอทำอะไรไม่เป็นแล้วมันก็เป็นปัญหาละ คืออย่างที่เราพินิจาพูดถึงเรื่องการตั้งศูนย์เฉพาะหน้าอย่างนี้ ความเฉพาะหน้าบางที่มันก็ต้องอาศัยทักษะ เพื่อเข้ามาช่วยจัดการ ให้จัดการปัญหา หรือจัดการศูนย์ด้วยเหมือนกัน พอเริ่มขยับไปเป็นทีมอพยพ คนที่เราไปอพยพ มันก็ต้องมี คนในทีมที่สามารถประเมินสถานการณ์ในพื้นที่นั้นๆ ที่จะลงไปด้วย ได้เหมือนกัน แล้วก็ไปเจอคนเจ็บคนป่วยอย่างนี้ ทักษะเหล่านี้บางคนต้องเตรียมมาก่อน แล้วอาสาสมัครที่ลงมาช่วยเนี่ย ต้องรู้ ต้องประเมินศักยภาพตัวเอง ได้ด้วย ต้องรู้เลยว่าคุณไปแล้วคุณทำได้ แล้วถ้าคุณเจอสถานการณ์อย่างนี้ จะช่วยแก้ปัญหาได้ ปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ การช่วยเหลือเบื้องต้น ห้าม लेकरคนที่ไปเจอคนเจ็บ คนป่วย คนไข้ หรือถูกของมีคมบาด หรือผู้ที่ประเมินสถานการณ์แล้วรับรู้ข้อมูล แล้วสามารถให้ข้อมูลคนที่ลงพื้นที่สถานการณ์นั้น ได้ว่า ระดับน้ำสูงแล้วนะ 4 โมงเย็นต้องถอนกำลังออก เพราะน้ำมันจะลงมาปิดเส้นทางรถแล้วจะ出不ได้ คือเรื่องแบบนี้มันต้องมีค่ะ เพื่อที่จะสามารถสนับสนุนคนที่อยู่หน้างาน หรือแม้แต่เป็นข้อมูลให้พื้นที่ต่อไปด้วย ซึ่งทักษะเหล่านี้เราต้องเตรียมอาสาสมัคร และอาสาสมัครต้องเตรียมพร้อมตัวเองด้วย